

Asia: VN/650/2022

## **Lausuntopyyntö toimeentulotukilain uudistamiseen liittyvästä hallituksen esityksestä**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Esityksen tavoitteena on parantaa erityisesti sosiaalihuollon ja haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden asemaa ja tarkentaa säännöksiä tietojen luovuttamisesta viranomaisten välillä sekä varmentaa terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden saatavuutta oikea-aikaisesti ja laadukkaasti kehittämällä moniammatillisuutta.

Toimeentulotukilain uudistus toi haasteita terveystoiminnan toteuttamiseen. Erityisesti tämä koski asiakkaita, joilla oli asiointiin liittyviä rajoitteita, kuten ikäihmisiä, maahanmuuttajia, mielenterveyskuntoutujia ja päihdeongelmaisia. Asiakkaiden sairauden aiheuttama toimintakyvyn alenema voi vaikeuttaa palveluihin hakeutumista tai ilmentyä asiakkaille kuuluvien etuuksien tai oikeuksien toteutumatta jäämisinä. Erikoissairaanhoidossa työskentelevät sosiaalityöntekijät ovat keskeisessä roolissa turvatessaan asiakkaiden palveluihin saattamista ja oikeuksien toteutumista viivytyksettä hoidon rinnalla. Terveystoimintatarkentajat edistävät asiakkaiden terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden saatavuutta toimimalla oikea-aikaisesti moniammatillisella työskentelyotteella. Terveystoimintatarkentaminen on ennaltaehkäisevää ja tavoittaa asiakkaita, joita ei välttämättä tavoiteta muutoin. Pyrkimyksenä on helpottaa niiden toimeentulotuen asiakkaiden tilannetta, jotka ovat ns. digisyrjäytyneitä, eli joilla ei ole pääsyä sähköisten palveluiden piiriin tai ei ole osaamista sähköisten palvelukanavien käyttämiseen. Myös niitä asiakkaita tulee tukea, joilla on puutteita kieli-, luku- ja kirjoitustaidossa. Asiakkaalla voi olla sosiaalihuollon palvelujen tarve, mutta hän ei välttämättä mene tai häntä ei tavoiteta sosiaalihuollon palveluiden piiriin. Terveydenhuollon sosiaalityössä on mahdollisuus tavoittaa näitä asiakkaita. Terveystoimintatarkentamisen näkökulmasta toimeentulotukiasiointi olisi toteutettava eri asiakasryhmien tarpeet huomioiden saavutettavasti ja esteettömästi

Hankalissa tilanteissa on tärkeää käynnistää nopeasti sektorirajat ylittävä, joustava yhteistyö. Erityisen tärkeää yhteistyöstä huolehtiminen on niiden erityistä tukea tarvitsevien asiakasryhmien kohdalla, jotka eivät voi itse huolehtia palvelujen koordinoinnista, riittävien palvelujen hakemisesta tai oikeusturvastaan. Sektorirajat ylittävä yhteistyö edellyttää, että terveydenhuollon sosiaalityöntekijät saavat Kelalta asiakkaiden asioiden hoidon kannalta välttämättömät tiedot. Perustoimeentulotuen yhteys sosiaalihuoltoon toteutuu tällä hetkellä Kansaneläkelaitoksen ja sosiaalihuollon yhteistyön kautta, minkä johdosta yhteistyöstä tulee säätää aiempaa tarkemmin

myös lainsäädännön tasolla. Uuteen 18 g §:ään tulisi saada myös terveydenhuollon sosiaalityöntekijän oikeus saada Kansaneläkelaitokselta välttämättömät tiedot tehtäviensä hoitamiseksi. Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus ja tietojen luovutusvelvollisuus Hyvinvointialueen sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada pyynnöstä Kansaneläkelaitokselta tämän lain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot säädetään asiakastietolain 63 §:ssä.

Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueen tulee tehdä asiakkaan asiassa yhteistyötä toimeentulotukilain tavoitteiden toteutumiseksi kukin omalla toimialallaan. Tavoitteena toimeentulotuessa tulee olla moniammatillinen yhteistyö Kelan ja kuntien välillä sekä sellaiset toimintakäytännöt, jotka tukevat toimeentulotukea saavan itsenäistä suoriutumista ja ehkäisevät syrjäytymistä. Toimeentulotukiasiointi olisi toteutettava eri asiakasryhmien tarpeet huomioiden köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Tavoitteena on parantaa toimeentulotukiasiakkaan asemaa ja edistää asiakkaiden tosiasiallista yhdenvertaisuutta niin toimeentulotuen sisällön kuin toimeenpanonkin kehittämisessä.

Jokaiselle hyvinvointialueelle tulee luoda toimivat yhteistyön muodot Kansaneläkelaitoksen kanssa. Tämä tulisi huomioida myös HUS-yhteistyössä. Toimeentulotuen tulisi uudistuneessa sosiaalihuollon rakenteessa toimia kiinteästi sosiaalityön välineenä ja osana sosiaalihuollon tuen ja palveluiden kokonaisuutta. Tähän tulisi myös terveydenhuollon sosiaalityö rinnastaa tietojensaannin osalta.

HUS terveystieteiden sosiaalityön tavoitteena on, että toimijoiden välinen yhteistyö toteutuu jatkossa ja esitetyt kehittämistarpeet tietojensaannin osalta huomioidaan.

Niinivaara Jaana

HUS -kuntayhtymä - Pirjo Holm, johtava sosiaalityöntekijä, HUS Sisätaudit ja kuntoutus, Terveystieteiden sosiaalityön yksikkö